

הוּא אָמֵר, כִּי מַתִּי הִתְהַגֵּד גָּאֹלֶתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלְמָה? רַק בָּזְמָן הַמְתוֹאֵר בְּלַשׁוֹן
הַרְבִּיעִית מִלְשׁוֹנוֹת הַגָּאֹולָה, רַק כַּאֲשֶׁר 'וְלֹקַחְתִּי', כַּאֲשֶׁר הַקָּבָ"הּ לְקַח אֹתָם לְעַמּוֹן
וּנְתַן לָהֶם אֶת תּוֹרַתְּנוּ תּוֹרַת אָמֶת! רַק אֵז - הַוְשָׁלָמָה לְמַעַשָּׂה הַגָּאֹולָה, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
רָאוּיִם הִיוּ לִרְשָׁת אֶת הָאָרֶץ שַׁהְבָּטַחַתָּה לְאָבוֹתֵיכֶם, אֶת אֶרְצָתְּנָאָרֶל.

אָמָרָה מַעַתָּה, כִּי לֹא בְכָדי נִכְלָלה לְשׁוֹן 'וְלֹקַחְתִּי' - בֵּין אַרְבָּעָת לִשׁוֹנוֹת הַגָּאֹולָה,
שְׁכֵן הִיא תּוֹפֵסָת מִקּוֹם שֶׁל כְּבוֹד בְּגָאֹולָה הַשְּׁלָמָה אֲשֶׁר לֹא הִתְהַגֵּד אָפָרִישָׁת
מִבְּלָעְדָּה!

אֶת זֹאת, צְרִיכִים אָנוּ לְזֹכַר הַיְטָב גַּם בָּזְמָנָנוּ. אַמְנָמָן הַיְהוּדִים מִחוֹזִיקִים כַּיּוֹם
בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָוָלָם אָסוּר לְנוּ לְטֻעוֹת וְלְחַשּׁוֹב שַׁאֲחִיזָתָנוּ בָּאָרֶץ מִבּוֹסֵסָת עַל רְצָוֹן
הַטוֹּב שֶׁל אָוֹמוֹת הָעוֹלָם... אָנוּ מִחוֹזִיקִים בָּאָרֶץ - מִכָּח הַבְּטַחַתָּה שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְדוּשָׁה, מִכָּח אָוֹתָה לְקַיְמָה שֶׁלְקָח אֲוֹתָנוּ הַקָּבָ"הּ לֹו לְעַמּוֹן!

אֵם חַלִילָה, חַלִילָה וּחָסֵס, נִזְעַזְבָּה אֶת הַתּוֹרָה וְתַקְוֹם מִדִינָה שַׁהְיָה בְּבִחְנִית 'עַם
כָּל הָעוּמִים' - אֵזִי נִאֲבַד בָּאוֹפָן מִידֵי אֶת זְכוֹתָנוּ בָּאָרֶץ הַמּוֹבָטָחָת, וְהַתּוֹצָאָות
עַלְולֹות לְהִיּוֹת הָרוֹת אָסּוֹן!

אֲנֵי הוּא וְלֹא הַשְׁלִיחָה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָי ה' לְאמָר, הִנֵּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלִי וְאֵיךְ
יִשְׁמַעְנִי פָּרָעָה וְאֲנִי עַרְלְשָׁפְתִים (ו, י"ב)

וּפְרַשׁׁנִי: "וְאֵיךְ יִשְׁמַעְנִי פָּרָעָה - וְהַאֲחֵר מַעַשְׂרָה קְיוּ
שְׁבָתּוֹרָה".

לִפְנֵי שְׁנִיגְשָׁה לְבִיאָור הַקָּל וְחוֹמֶר עַצְמוֹ, עַלְיָנוּ לְהַקְדִּים הַקְדָמָה קָצְרָה. אָנוּ
מוֹצָאים, שְׁלָאָחָר שָׁבָאָו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פָּרָעָה לְדֹרֶשׁ בְּשֵׁם ה' שִׁישְׁלַח אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם - לֹא זֶה בְּלִבְדֵּךְ שָׁהָוָא לֹא נִיאוֹת לְמִלְאָא אַחֲרַ הַדְּרִישָׁה, אֶלָּא שָׁהָוָא
אָף הַכּוֹבֵד אֶת עַוְלָוָו עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוֹסִיף עַל קָוְשֵׁי הַשְׁעָבוֹד.

אָנוּ מוֹצָאים בְּפָסּוּקִים עַד, שְׁבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיוּ שְׁהַתְּאֹנוּנוּ עַל כֵּךְ, וְאָף מֹשֶׁה
רַבְינוּ הַתְּפִלָּא עַל כֵּךְ כַּפֵּי שְׁנָאָמָר בְּפָסּוּקִים (ה, כ"ב - כ"ג): "וַיִּשְׁבַּט מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר,

ה' למה הרעתה לעם זהה למא זה שלחתני, ומماז באתי אל פרעה לדבר בשםך הרע לעם זהה והצל לא הצלת את עמק".

ולכארה, באמת עליינו לבאר, על שום מה ולמה סובב הקב"ה את הדברים כך שדווקא בזמן שנראה שמתקרבת היישועה - איזי פרעה מכבד את עולו ומקשה עליהם יותר? מודיע לא הוביל הקב"ה את הגאולה מיד?

ונראה, שבכדי לגאל את ישראל משעבוד מצרים, מהשעבוד הגוף כמו מהשעבוד הרוחני - היה צורך בגאולה כזו שאיש לא יוכל ליחס אותה לכחו ולעוזם ידו! היה צורך בגאולה כזו שתבוא לאחר יוש, לאחר שבני ישראל כבר יתיאשו מכל סיכוי להגאל על ידי בשר ודם!

לפיכך, הוביל הקב"ה את הדברים כך, שלאחר שניצתה התקווה בלביהם של ישראל, כאשר הגיעו רביינו ובשורת הגאולה בפיו - הם גילו כי המצב רק חמיר וஹולך מבלי שתיהיה כל תקווה באופק, ומציאות זו - גרמה להם לשקו עיוש מוחלט. הם הבינו, כי אפילו משה בו האמיןו - אין יכול לגאלם, וכי בכדי שייצאו ממצרים - נדרש נס ממשי ומוחלט.

כעת, לאחר שבני ישראל הגיעו לידי התהוושה זו, והבינו כי רק הקב"ה יכול לגאלם - הייתה השעה כשרה להוציאם משעבוד מצרים. כעת, ניתן היה לחולל את כל הניסים הגלויים והנפאלים, ולאלץ את פרעה להסיר את עולו מעל בניו של מקום לחולוטין, ולשלחם מארצו לחירות עולמים.

נמצא איפוא, כי בגורתו האחורה של פרעה, אשר הביאה את עוצם השעבוד לשיאים בלתי נתפסים - עליה בידו לייאש את בני ישראל לחולוטין, ולהביאם לידי מצב בו הם בעצם לא יאמינו בגאולתם...

ומעתה, ברור ה'קל וחומר' שעורך משה רבינו.

"אם בני ישראל, שנטייתם הטבעית הינה לרצות בגאולה, הגיעו למצב כה מדויק ומייאש עד שהם אינם מאמין בסיכוייהם להגאל, וזאת מלחמת גורתו של פרעה - על אחת כמה וכמה שפרעה הרשע, שככל מטרתו הייתה לייאש אותם ולגרום להם לאבד את האמונה בגאותם העתידית - לא יאמין שהגיעה שעתה של אותה גאולה, ולא יאות לשלוח את בני ישראל ממצרים!".

יתר על כן. בני ישראל האמינו בניסים. גם אם בנסיבות זמן מסוימת הם נואשו מהגאולה העתידית - בכל אופן ברור שבלבם פיעמה תקוה לגאולה בשלב כלשהו, כאשר יגלה מלך מלכי המלכים את ידו החזקה.

פרעה לעומת זאת, לא האמין בניסים... כאשר הביא את ישראל למצב של יושב כה עמוק עד שנואשו מלהגאל - הוא היה משוכנע בכך שעלה בידו למנוע כל סיכוי לגאולה עתידית, ומעטה, ברור היה שלא ישמע בקולו של משה כאשר ידרosh ממנו לשלח את ישראל!

זו הייתה טענתו של משה, אף כי לגופו של עניין - הייתה לשיחותו הכללית נכבהה כפי שהתרברר לבסוף, תכלית אשר הייתה ציון דרך בדרכם של בני ישראל אל הגאולה השלמה.

מנהיג – נושא בעול

וירבר משה לפניו כי לא אמר חן בני ישראל לא שמעו אליו ואיך
ישמעני פרעה ואני ערל שפטים (ו, י"ב)

ופרש"י: "ואיך ישמעני פרעה – זה אחד מעשרה ק"ז
שבתוורה".

הנה אנו מוצאים בדברי משה רבינו, אופן של הסקת מסקנות באמצעות 'כל וחומר'. בפשטות, אנו מבינים, שכוננותו הייתה לומר כך: "אם בני ישראל, מאמינים בני מאמנים – לא שמעו אליו, איך ישמע אליו פרעה הרשע?".

אולם אם זו הייתה כוונתו של משה רבינו, הרי שה'כל וחומר' שלו אינו מבוסט. ניתן לפרק אותו בקלות. שהרי מה טעם לא שמעו בני ישראל אל משה? מבואר בפסוק (ו, ט): "ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה". כלומר, בני ישראל לא שמעו אל משה מחמת קוצר הרוח והעבדה הקשה בה היו משועבדים. הם לא מיאנו לשם לעילו אל משה, אלא לא היו יכולים לשם באשר עסוקים היו בעבודת הפרך.

אם כן איפוא, ברור כי אין כל מקום להשוואה בין פרעה, המלך, המשוחרר מכל עול, הפנו לשם אילו רק ירצה! הסקת מסקנות לגבי פרעה, בהתבסס על חוסר שמייתם של בני ישראל – אינה נכונה, ובודאי לא את זאת התכוון משה לומר!

ולכארה נראה, שכונתו של משה הייתה אחרת לחלווטין, וعليה נוכל לעמוד אם נתבונן בכו שahnחאותו במשך כל חייו.

שכן אנו מוצאים, עוד בהיות משה צעיר לימים, נסיך בבית פרעה המלך - את דאגתו המופלגת לאחיו בני ישראל, ואת האופן בו הוא מכוען את כל מעשיו רק לטובותם ולתועלתם. הוא הרג את המצרי שהרים יד על איש מהיו, וכאשר ראה שני יהודים ניצים - מיהר לגשת ולהוכיחם.

מעתה, גם כאן, בנוגע לשילוחותו של מקום אל פרעה - נראה כי טובותם של בני ישראל עמדה נגד עיניו של משה ربינו, והוא התכוון לטעון לפני הקב"ה ולומר כביכול:

"ריבונו של עולם, איך זה יראה אילו פרעה הרשע ישמע לדבריך - במקום בו בני ישראל לא שמעו? איך זה יתקבל? הלא הדבר עלול לגרום גנאי לבני ישראל, ובכך אני לא חפץ!"...

זו הייתה לכארה כוונתו של משה, וטענה זו - הינה הגיונית בהחלט.

ואמנם, אם נעקוב אחרי המשך תפיקדו של משה ربינו, נמצא כי לכל אורך הדרך הוא דבק באותו קו-מנחה שאימץ לעצמו: הדאגה והמסירות למען כבודם וטובותם של בני ישראל. גם חטאו הידעו, חטא מי מריבה, אשר מהמתו נמנעה ממנה הזכות להכנס לארץ ישראל - נבע למעשה מאותה נקודה יסודית.

שכן כאשר הצטווה משה לדבר אל הסלע ולהזרות לו להוציא מים - הוא חשש מפני ההשלכות שתהיינה לציוותו של הסלע לדבריו של מקום. הוא חשש, פן תתעורר תביעה כלפי בני ישראל, שלא תמיד צייתו לדבר ה'.

לפיכך, משה ربינו החליט על דעת עצמו להזכיר את הסלע, כאשר בכך - הוא שומר על כבודם של ישראל. בכך שנויות הסלע להוציא מימייו לאחר שלקה - אין כל רבותה, וגם בני ישראל נכונים היו תמיד ל'ציות' מעין זה... כאשר הם לכו - הם קיבלו ועשו את אשר הצטו!

למעשה, חששו זה של משה - הינו מעין אותו חשש שגרם לאחר שנים רבות ליוונה הנביא, למאן בשליחותו של מקום ולהמנע מההפליג תרשישה בכדי להוכיח את בני נינו ולקרא אליהם לשובת. גם הוא, כמו משה ربינו - ידע כי ציות מצדדים של בני נינו עלול להיות קטגוריא על בני ישראל, ומכך הוא ביקש להמנע בכל מחיר.

ומכל מקום, הוא אשר אמרנו: משה, מגلم את דמותו של המנהיג האמייתי, המסור לצאן מרעיתו בלי גבול. למען כבודם וטובתם - הוא היה אכן לכל מסירות, וכפי שאכן אירע לבסוף!

למלא שליחותו של מקום בלי חשבונות

וירבר הר אל משה ואל אהרן ויצים אל בני ישראאל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראאל מארץ מצרים (ו, יג)

אם נתבונן בפסוק, נמצא כי יש בו רמז למחות שליחותם של משה ואהרן, ולאופן שבו היה עליהם להתייחס אליה. שכן הנה, הקב"ה אינו אומר להם לлечת אל פרעה ולמסור לו דבר מה, אלא מצוה אותם אל פרעה... בכך, נראה כי רמזו רמז עמוק ביותר, וכי שנותבאה.

שכן הנה כבר הזכרנו, כי בפסוק הקודם - העלה משה רבינו טעונה, על פיה אין זה מסת婢 שפרעה קיבל ויאמין בכך שהוא של הקב"ה, וממילא הוא בודאי לא יענה לדרישתו של מקום כי ישלח את ישראל מעבדו. לפיכך, עתה פונה הקב"ה בשנית אל משה ואהרן, וمبادر להם כי עליהם לגשת אל פרעה המלך למרות שהם אינם מבינים את ההגיוון שבכך, וזאת מכיוון - אשר אין להדרר אחריה! "אל לכם לחשוב חשבונות, אל לכם לעורך קל וחומר, עלייכם פשוט למלא את שליחותי מבלי עוררין!" - אמר כביכול הקב"ה למשה ואהרן, וכן כך הם עשו כפי שנוכחות לראות בהמשך.

מה בין ז肯י מנהיגי ישראל לבין ז肯י עמי הארץ

ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדרכם אל פרעה (ז, ז)

לכואורה, علينا להבין, מה מקום מצאה התורה לציין כאן את גילם של משה ואהרן? ואמנם, מדובר הפסוק ממשמע, שנקדות הציון אשר בהקשר אליו בקשה התורה להזכיר את גיליהם של שני המנהיגים - הייתה הופעתם לפני פרעה מלך מצרים, אולם עדין צריך לברר: מדוע מצוינת זאת התורה דוקא כאן, בהקשר לאוותה פגישה?